

Til Bærum kommune, post@baerum.kommune.no

Deres ref.: *Planid. 2020009*

Søndre Sandås, 13. februar 2023

Uttalelse til planid. 2020009 - Utvidelse av steinbrudd på Steinshøgda - detaljregulering

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) viser til varsel om offentlig ettersyn for *Utvidelse av steinbrudd på Steinshøgda – detaljregulering* med høringsfrist 13.2.2023.

Om NOA

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) er et fylkeslag av Norges Naturvernforbund med om lag 12 000 medlemmer. NOA har et vedtektsfestet og samlet ansvar for Naturvernforbundets arbeid for å bevare Osloområdene natur- og opplevelsesverdier til beste for dagens og kommende generasjoner.

Om tiltaket slik det er beskrevet i høringsdokumentene

Planforslaget omfatter et areal på 172 dekar øst og nord for dagens uttaksområde, fordelt på regulering til steinbrudd (110 dekar) og vegetasjonssone (62 dekar). Hele planområdet ligger innenfor Marka. Området er ikke foreslått tatt ut av Marka.

Uttak i planområdet er skissert å pågå frem til 2086. Deretter er det lagt opp til å tilbakeføre området til Marka, ved (gradvis) oppfylling av masser og tilplanting av skog. Det må ifølge tiltakshaver tilføres betydelige masser for å hindre at planområdet vil forbli traktformet og (antatt) lite attraktivt for friluftsliv og naturopplevelse.

Med dagens reguleringsplan er åsprofilen intakt i alle himmelretninger, med skjermende skogkant rundt. Utvidelsen mot nord og øst innebærer at det «slås hull» på åsprofilen på grunn av bratt fallende terrengprofil.

Konsekvensutredningen viser for:

- Tema landskapsbilde:
 - o *Noe negativ konsekvens* som følge av økt innsyn, spesielt mot øst.
- Tema friluftsliv:
 - o *Stor negativ konsekvens*, bl.a. som følge av at en del av Marka vil bli utilgjengelig over tid, noen stier blir utilgjengelige og fordi støy og forstyrrelser fra steinbruddet vil komme nærmere merket tursti/skiløype.
- Tema natur:
 - o *Middels negativ konsekvens*, som følge av ødeleggelse av en naturtype og indirekte påvirkning fra bl.a. støy og forstyrrelser.
- Tema støy:
 - o *Noe negativ konsekvens*, blant annet som følge av «økt støyutbredelse i Marka».

Om Markaloven

Markalovens formål er «å fremme og tilrettelegge for friluftsliv, naturopplevelse og idrett. Loven skal sikre Markas grenser og bevare et rikt og variert landskap og natur- og kulturmiljø med kulturminner. (..)»

Klima- og miljødepartementet stadfestet 18. mars 2020 utvidelsen av Steinskogen pukkverk i kommuneplanens arealdel 2017-2035 (Bærum kommune) etter markaloven.

Departementet anfører i stadfestelsen at «Steinbrudd er blant de tiltak som kommunale planer kan åpne for i Marka, jf. markaloven § 7 første ledd nr. 4.»

Departementet skriver videre blant annet følgende:

«Tiltaket vil ha negative konsekvenser for friluftsliv og muligheten til naturopplevelse, men ut fra tiltakets tungtveiende samfunnsmessige betydning for Osloregionen, og gjennom gode avbøtende tiltak, finner departementet at konsekvensene for naturopplevelse og friluftsliv er akseptable.»

Og videre i vedtaket:

«Det forutsettes at det innenfor planavgrensningen etableres en bred vegetasjonsskjerming mellom omliggende skog og steinbruddet. Landskapshensyn skal tillegges betydelig vekt. Eksponeringen av steinbruddet, både nærvirkning og fjernvirkning, skal være så liten som mulig.»

NOAs synspunkter og innspill til planforslaget

Overordnet

NOA er sterkt negativ til omfanget av utvidelsen av steinbruddet på Steinshøgda.

Utvidelsen vil være et av de største inngrepene i Marka etter markaloven ble vedtatt, i en svært viktig og mye brukt del av Bærumsmarka.

Tiltaket vil etter vårt syn ha svært negativ virkning på natur og friluftsliv, både lokalt og for store områder rundt i form av støy og visuelt innsyn. Garlaushøgda naturreservat vil også bli sterkt skadelidende, og da særlig som turmål.

Planforslaget fører til en bit-for-bit reduksjon av Marka

NOA mener det er betenkelig og bekymringsfullt at Marka innskrenkes ved å tillate en bit-for-bit utbygging til stadig nye samfunnsmessig «viktige nok» tiltak. Vi viser i denne sammenheng til følgende andre tiltak som er gjennomført eller planlagt/foreslått lagt i Marka:

- Nytt radaranlegg for Forsvaret på Gyrihaugen
- Politiets beredskapssenter på Taraldrud i Nordre Follo kommune
- Regional sikkerhetsavdeling på Ila i Bærum kommune
- Liåsen transformatorstasjon i Oslo kommune
- Lahaugmoen i Lillestrøm kommune, der markagrensen ble justert for å gi plass til ny skytebane, etter godkjenning i departementet.

NOA har forståelse for at det i helt spesielle tilfeller vil være forhold som tilsier at lokalisering av tiltak innenfor Marka ikke er til å unngå. Etablering av nytt radaranlegg på Gyrihaugen kan være et slikt eksempel.

Vi er mer i tvil om utvidelsen av Steinhøgda er et slikt tilfelle. Vi savner uavhengige vurderinger av steinressursens tungtveiende samfunnsmessige betydning for Osloregionen, herunder regionale krav om gjenbruk av alle overskuddsmasser for å begrense behovet for utvidelse av/uttak fra dagbrudd.

Steinkvaliteten på basalten fra Steinhøgda gjør at den kan brukes til formål med høye krav. Allikevel er det lett å registrere utstrakt bruk av ulike dimensjoner til lavkravsbruk. Det må derfor stilles krav om at all stein som er egnet brukes til høykravsbruk. Ellers har betegnelsen «nasjonalt viktig ressurs» liten mening. Dessuten må det ikke tas ut ny stein dersom høykvalitetsstein kan skaffes fra eksterne kilder. Disse to forhold vil gjøre at ressursen på Steinhøgda varer lenger og at uttaket går langsommere.

Planforslaget innebærer at allmennheten mister litt av Marka

Planforslaget innebærer at et stort areal blir utilgjengelig i uoverskuelig fremtid.

Området vil ikke kunne bidra til å fremme markalovens formål (naturopplevelse, friluftsliv og idrett) de nærmeste 100 år. Området vil med forventet levetid neppe være helt skogkledd før om 150-200 år. NOA mener derfor det bør finnes erstatningsarealer selv om området formelt ikke tas ut av Marka.

Planforslaget innebærer at landskapet forandres for alltid

Dagens kraterbrudd har tillatelse til uttak ned til kote 205, mens bruddkanten ligger på kote 300 eller høyere. Selv om det er lagt opp til at bruddet skal tilbakeføres til Marka etter bruk, vil inngrepet endre landskapet permanent.

Steinbruddet forventes med den foreslåtte utvidelsen å ha en levetid til år 2086. Påfylling av masser vil ikke kunne gjenopprette landskapet slik det opprinnelig var. Reetablering til en skog med fullvokste trær vil ta rundt 100 år etter avslutning. Reetablering av et skogøkosystem med naturlig treslagsblanding, gamle og døde trær vil ta århundrer.

Lavere uttak av steinressursen som følge av eventuelt økt gjenvinning av tilkjørte masser vil forskyve restaureringsperioden ytterligere frem i tid.

Den landskapsmessige endringen skjer gradvis og etappevis, men dette er til liten trøst for kommende generasjoner som vil oppleve inngrepet i sitt fulle omfang.

Planforslaget forringer søndre Bærumsmarka som rekreasjonsområde

Planforslaget går kloss inntil merket sti/skiløype og strekker seg tett opp mot en svært mye brukt innfallsport til Bærumsmarka.

Planforslaget har fallende terreng mot nord/øst, noe som vil blottstille steinbruddet i langt større grad enn ved dagens kraterbrudd. Det fallende terrenget betyr at foreslått vegetasjonsskjerm kun i mindre grad vil dempe støy og innsyn, sammenliknet med dagens

bruddkant. Særlig gjelder dette høyereliggende markaområder, herunder viktige friluftslivsområder mot øst (Garlaushøgda naturreservat) og nord (Brunkollen).

Naturen og friluftslivets positive betydning for folkehelsen, fysisk så vel som psykisk, er godt dokumentert. I en undersøkelse¹ utført av Synovate i 2011 på oppdrag fra Oslo kommune oppga 9 av 10 markabrukere at de oppsøkte kommuneskogen for å *oppleve naturen, stillhet og ro*. Like mange oppsøkte kommuneskogen for å *gå tur til fots*. Disse brukergruppene fortrenses eller får sitt turområde vesentlig forringet med utvidelsen av steinbruddet på Steinshøgda. Det er liten grunn til å anta at markabrukere i Bærum skiller seg vesentlig fra markabrukere i Oslo.

Dersom planforslaget vedtas må strenge avbøtende tiltak pålegges

Vegetasjonsskjermen må utvides

Konsekvensutredningen konkluderer med at planforslaget har stor negativ konsekvens for tema friluftsliv. Konsekvensutredningen for temaene landskap, støy og naturmangfold viser at planforslaget vil medføre økt støy og visuell forurensning inn i Marka og vil ha konsekvenser for naturen.

Regulert buffersone er etter NOAs syn for smal til å dempe støy og hindre innsyn i tilstrekkelig grad, særlig ettersom det også planlagt driftsvei her. Driftsveien tar mye av den foreslåtte vegetasjonsskjermens areal og vil gjøre vegetasjonsskjermen mindre effektiv.

Disse forhold tilsier at:

- Areal regulert til steinbrudd må reduseres til fordel for en bredere vegetasjonsskjerm.
- Det må fastsettes en skjøtelsesplan for vegetasjonsskjermen med formål å sikre at vegetasjonsskjermen til enhver tid består av sjiktet skog med stabile trær, i full skoghøyde.

Som forebyggende tiltak må tilgrensende skog skjøttes til flersjiktet skog

Vegetasjonsskjermen vil være utsatt for negativ påvirkning som følge av skogbehandling på tilgrensende areal. Flatehogst på tilgrensende areal kan medføre vindfelling og tørkeskader, særlig på ustabil gran i vegetasjonsskjermen. Vegetasjonsskjermens funksjon som støydemper og hinder for visuelt innsyn vil svekkes.

Problemstillingen er synliggjort ved hogst nordvest for dagens brudd, mot Lommedalen. Her har flatehogst helt opp til reguleringsområdet blottstilt bruddkanten også fra lavereliggende deler av Lommedalen.

Markaforskriften etter skogbruksloven gir kommunen hjemmel til å sette vilkår ved søknad om foryngelseshogst, bl.a. dersom hogsten vil være til vesentlig ulempe for landskapsverdier.

¹ Dalen (2011) *Kommentarrapport. Undersøkelse om bruk av Osломarka*. Tilgjengelig fra: <https://norskfriluftsliv.no/wp-content/uploads/2015/01/1683-Brukerunderso%CC%83kelse-Kommentarrapport.doc>

Markaforskriften gir imidlertid ikke kommunen hjemmel til å stille vilkår for skjøtsel i perioden mellom hver foryngelseshogst.

Det bør derfor legges inn en sone med særlige hensyn til friluftsliv og landskap, jf. plan- og bygningsloven § 11-8 c (hensynssone) i et areal inntil planområdet i nord og øst. I hensynssonen skal skogbehandlingen ha som formål å etablere og bevare en stabil, flersjiktet skog.

Tiltakshaver oppfordres i tillegg til å gjennomføre ytterligere kompenserende tiltak

Tiltakshaver oppfordres til å ta initiativ til at skogen på øvrige deler av eiendommen, foruten Garlaushøgda naturreservat, restaureres til en mer naturlig og variert skog, til fordel for naturen, det biologiske mangfoldet, friluftsliv og naturopplevelse. Vi viser i denne sammenheng til Oslo kommuneskoger, som har lang og god erfaring med slik skogbehandling.

Restaurering til og opprettholdelse av et kontinuerlig skogbilde, eventuelt med selektiv, forsiktig hogst, vil også bidra til å dempe innsyn og støy fra steinbruddet og vil med det være et betydelig kompenserende tiltak for alle markabrukere av området.

Med vennlig hilsen

NATURVERNFORBUNDET I OSLO OG AKERSHUS

Håkon Eide Gundersen (sign.),
Daglig leder

Nikolai Norman (sign.),
Styreleder

Kopi til:

*Naturvernforbundet i Bærum
Bærum Natur- og Friluftsråd
Oslo og Omland Friluftsråd*